

INNOVATION TA'LIM SHAROITI VA UNDA BOSHLANG'ICH SINIF ONA TILI DARSLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING METODIK JIHATLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada innovatsion ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf ona tili darslarining samaradorligini oshirishning metodik jihatlari masalasi yoritilgan. Unda innovatsion ta'lim va innovatsion sharoiti tushunchasining mohiyati ochib beriladi hamda boshlang'ich sinf ona tili darslarining samaradorligini oshirishdagi metodik yondashuvlar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: innovatsion ta'lim, ona tili, boshlang'ich sinf, samaradorlik, kompetensiya, ijodiy faoliyat, loyihaviy ta'lim, metodik yondashuv.

INNOVATIVE EDUCATIONAL CONDITIONS AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF ELEMENTARY GRADE MOTHER TONGUE LESSONS

Аннотация. В данной статье рассматриваются методические аспекты повышения эффективности уроков родного языка в начальных классах в условиях инновационного образования. Раскрывается сущность понятий инновационное образование и инновационные условия, анализируются методические подходы, направленные на повышение эффективности преподавания родного языка в начальной школе.

Ключевые слова: инновационное образование, родной язык, начальные классы, эффективность, компетенция, творческая деятельность, проектное обучение, методический подход.

INNOVATIVE EDUCATIONAL CONDITIONS AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF PRIMARY CLASS NATIVE LANGUAGE CLASSES IN IT

Annotation. This article explores the methodological aspects of enhancing the effectiveness of native language lessons in primary school under the conditions of innovative education. It reveals the essence of the concepts innovative education and innovative environment, and analyzes methodological approaches aimed at improving the efficiency of teaching the native language in primary grades.

Keywords: innovative education, native language, primary school, effectiveness, competence, creative activity, project-based learning, methodological approach.

Kirish. Jahonda ilm-fan, texnika va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayoniga yangicha yondashuvlarni joriy etishni taqozo etmoqda. Innovatsion ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf ona tili darslarining samaradorligini oshirish o'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan muhim vazifadir. Bu jarayonda o'quvchilar til va nutq birliklarini anglash, tahlil qilish hamda kommunikativ faoliyatda to'g'ri qo'llash ko'nikmalarini egallaydilar.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son Farmonida ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi belgilab berilgan bo'lib, unda ta'lim jarayonini individuallashtirish, o'qishga motivatsiyani oshirish va innovatsion usullarni keng joriy

etish zarurligi qayd etilgan. Shu nuqtayi nazardan, boshlang'ich sinf ona tili darslari ta'lim jarayonining eng muhim bosqichi sanaladi.

Metodologiya. Boshlang'ich sinf ona tili darslarining samaradorligini innovatsion ta'lim sharoitida oshirish mazmuni deganda boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini zamonaviy, innovatsion metod va texnologiyalar asosida tashkil etish orqali o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini samarali shakllantirish hisoblanadi. Boshqacha aytganda, maqsad – an'anaviy dars shaklidan innovatsion o'qitish usullariga o'tish, bunda o'quvchi mustaqil fikrlovchi, faol ishtirokchi, nutqiy jihatdan ravon, ijodiy yondashuvga ega shaxs sifatida shakllanishidir.

Innovatsion ta'lim sharoiti deganda nimani tushunamiz? Innovatsion ta'lim – bu:

- zamonaviy pedagogik texnologiyalar (klaster, insert, akvarium, aqliy hujum, konseptual xarita, media ta'lim va boshqalar);
- raqamli ta'lim vositalari (interaktiv doska, onlayn platformalar, mobil ilovalar);
- interfaol metodlar (rolli o'yin, muammoli vaziyat, loyihaviy o'qitish);
- shuningdek, ta'lim jarayonining shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida tashkil etilishidir.

Boshlang'ich sinf ona tili darslarining samaradorligini oshirishda quyidagi metodik yondashuvlardan foydalaniladi:

1. Loyihaviy ta'lim texnologiyasi – o'quvchi faoliyatini ijodiy yo'nalishda tashkil etish, natijaga yo'naltirilgan topshiriqlar ishlab chiqish.

2. Muammoli o'qitish – o'quvchilarda fikrlash jarayonini faollashtiruvchi savol-topshiriqlar orqali mustaqil xulosa chiqarishga o'rgatish.

3. Interfaol usullar – klaster, "Aqliy hujum", "Sinkveyn", "Insert" kabi metodlar yordamida o'quvchilarning faolligini oshirish.

4. Axborot texnologiyalaridan foydalanish – multimediali taqdimotlar, elektron darsliklar va onlayn platformalardan foydalanish orqali o'quvchilarni darsga jalb etish.

Mazkur metodlar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida hamkorlikni mustahkamlab, ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tizim asosida tashkil etishga xizmat qiladi.

Natijalar (Results). Samaradorlikni oshirishning metodik asoslari quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

a) darslarni interfaol usullar asosida tashkil etish: "Aqliy hujum", "Zanjir", "Insert", "Sinkveyn" kabi metodlardan foydalanish. Guruh va juftlikda ishlashni yo'lga qo'yish.

b) AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari)dan foydalanish: Ona tili darslarida interaktiv dasturlar, audio-video materiallar, elektron lug'atlar, o'quv platformalari (masalan: Wordwall, Kahoot, Quizizz)ni qo'llash.

d) kompetensiyaviy yondashuv: o'quvchilarni kommunikativ, axborot, madaniy, ijtimoiy va o'zini rivojlantirish kompetensiyalariga ega shaxs sifatida tarbiyalash.

e) muammoli va loyihaviy o'qitish:

- matn asosida muammoli savollar qo'yish, o'quvchilarni mustaqil xulosa chiqarishga yo'naltirish;

- "So'zning kuchi" yoki "O'z fikrimni himoya qilaman" kabi mini-loyihalar tashkil etish.

Innovatsion ta'lim sharoitida ona tili darslarini tashkil etish quyidagi natijalarni beradi:

- o'quvchilarda bilish ehtiyoji va mustaqil fikrlash ko'nikmalari shakllanadi;

- ijodiy faoliyat va nutq madaniyati rivojlanadi;

- o'quvchilar axborot bilan ishlash, tahlil qilish, xulosa chiqarishga o'rganadi;

- shaxsga yo'naltirilgan ta'lim modeli samaradorligi ortadi;

- baholashning innovatsion shakllari – o'zaro va o'z-o'zini baholash tizimlari shakllanadi.

Natijada, o'quvchi tilni nafaqat o'rganadi, balki uni hayotiy faoliyatida ijodiy tarzda qo'llay oladi.

Muhokama (Discussion). Ona tili darslarida innovatsion yondashuvlar o'quv jarayonining sifati va samaradorligini belgilovchi asosiy omilga aylanmoqda. Ta'lim jarayonida loyihaviy

ta'lim konsepsiyasi muhim o'rin tutadi. Uning mazmuni o'quvchilarni mustaqil izlanish, tahlil qilish va ijodiy natijaga erishishga yo'naltiradi.

Bu borada o'qituvchilarning roli beqiyosdir: ular ta'limni boshqaruvchi emas, balki o'quvchining faol o'rganish jarayonini yo'naltiruvchi va qo'llab-quvvatlovchi shaxsga aylanadi. Shu orqali o'quvchilarning tafakkuri, nutqi, axborot savodxonligi va ijodiy fikrlashi kompleks rivojlanadi.

Xulosa (Conclusion). Innovatsion ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf ona tili darslarini tashkil etish o'quvchi faoliyatini ijodiy, mustaqil va faol yo'nalishda shakllantiradi. O'qitishning loyihaviy, muammoli va interfaol modellarini uyg'unlashtirish orqali dars samaradorligi sezilarli darajada ortadi. Shu bois, zamonaviy o'qituvchi innovatsion fikrlovchi, pedagogik texnologiyalarni puxta egallagan shaxs bo'lishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son Farmoni "Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida".
2. Safarova R. Ona tili ta'limining yangilangan mazmuni va uning didaktik asoslari. – T.: Fan, 1995.
3. Roziqov O., Mahmudov M., Adizov B. Ona tili didaktikasi. – T.: 2006.
4. Jumayeva M. Boshlang'ich sinflarda ona tili darslarini o'tishda qo'llanadigan ba'zi usullar// O'zbekiston Respublikasi oily va o'rta maxsus ta'lim vazirligi Termiz davlat universiteti "Boshlang'ich ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuv" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi.-Termiz, 2019. – B.240-241.